

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

S.A.M. van Velthoven

T +31646849206

Datum

22 mei 2023

Referentie

38833244

Nota ter ondertekening - Brief aan de Tweede Kamer met
betrekking tot studiefinanciering

Aanleiding

Bijgaand ontvangt u ter ondertekening een brief aan de Tweede Kamer met de reacties op moties en toezeggingen uit (recente) Kamerdebatten op het gebied van studiefinanciering.

Geadviseerd besluit

Ondertekening van de brief

Kernpunten

Deze brief geeft een reactie op zestien toezeggingen en moties op het gebied van studiefinanciering uit recente Kamerdebatten. Hieronder staan, in chronologische volgorde, de onderdelen die in deze brief worden behandeld weergegeven:

1. Motie van het lid Dassen c.s. uit de begrotingsbehandeling van het ministerie van OCW 2023 over rente op studieleningen.
2. Toezegging naar aanleiding van een mondelinge vraag van het lid Van der Laan over overstappen naar andere terugbetaalregels voor studenten die hebben gestudeerd onder twee stelsels.
3. Verschillende moties en toezeggingen uit het wetgevingsoverleg herinvoering basisbeurs. De moties en toezeggingen zijn onderverdeeld naar de volgende onderdelen:
 - Flexibilisering ov-contract
 - Internationale studiefinanciering
 - Communicatie richting student
 - Overige moties en toezeggingen
4. Toezegging aan het lid De Hoop in debat over de indexeringsbepalingen in de Les- en cursusgeldwet over restitutie lesgeld.

Hieronder worden de kernpunten uit de brief benoemd. Onder de kop *toelichting* vindt u een samenvatting van de reactie op alle moties en toezeggingen uit de brief.

Kernpunten brief

- De rente op studieleningen wordt in de brief geëvalueerd. Ook worden er alternatieve beleidsopties geschetst om het stelsel aan te passen. U zegt toe om variant 2a, waarbij de renteberekening voor het oude regime aangepast wordt van een maandgemiddelde naar een jaargemiddelde, nader te verkennen.

- Het flexibel inzetbaar maken van de reisvoorziening kent veel onzekerheden en heeft grote consequenties voor het fundament van de overeenkomst met de ov-bedrijven, de uitvoering en de complexiteit van het stelsel. U geeft aan dat u het regelen van een flexibel inzetbaar reisrecht op dit moment niet opportuun acht.
- U doet in deze brief de toezegging om DUO een uitvoeringstoets te vragen om in alle aanvraagschermen (digitaal en op papier) duidelijker aan te geven dat cumulatie van studiefinanciering niet is toegestaan. Daarnaast herhaalt u uw toezegging om dit op Europees niveau op de agenda te zetten.
- Bij een ernstig, structureel conflict moet een student een verklaring van weigerachtige ouder aanvragen. Dit kan tot pijnlijke situaties leiden. U zegt toe te verkennen of er een andere invulling aan deze verklaring kan worden gegeven.
- In bepaalde situaties kunnen studenten zich niet inschrijven op het adres van de verhuurder, bijvoorbeeld wanneer een verhuurder de vergunning niet op orde heeft. Als de student zich niet inschrijft, verliest de student het recht op een uitwonende beurs. De verhuurder mag deze eis niet stellen en moet de vergunningen op orde hebben. Studenten kunnen bij de gemeente een melding doen van ongewenst verhuurgedrag. U zegt toe om dit meldpunt bij studenten onder de aandacht te brengen.

Toelichting

1. Reactie op motie uit begrotingsbehandeling OCW over rente op studieleningen

- De motie vraagt de regering om te komen met een evaluatie van de huidige manier van schuldfinanciering (rente op studiefinanciering), waarbij ook alternatieve voorstellen worden meegenomen.
- De rente op studiefinanciering wordt bepaald door drie componenten; de koppeling aan het type staatsobligatie, de renteberekening en de rentevaste periode. In tabel 1 in de brief vindt u een overzicht van de rentecomponenten en de verschillen tussen de regimes. In de brief worden deze drie rentecomponenten toegelicht en geëvalueerd. In de brief worden voor elke component alternatieve beleidsopties inzichtelijk gemaakt. Onder de categorie overig worden twee alternatieve opties geschetst.
- Samengevat komt uit de evaluatie naar voren dat het huidige stelsel goed werkt, maar tegelijkertijd complex is vanwege de verschillende regimes. De verschillen tussen regimes zijn bovendien niet in alle gevallen volledig uitlegbaar. Een voorbeeld hiervan is het verschil tussen de renteberekeningen in het oude regime (maandgemiddelde) en het nieuwe regime (jaargemiddelde).
- U zegt toe variant 2a nader te verkennen. In deze variant wordt de renteberekening voor het oude regime aangepast van een maandgemiddelde naar een jaargemiddelde. Buiten het verkennen van de voorgenoemde maatregel geeft u aan dat u op dit moment geen reden ziet voor fundamentele aanpassingen in het stelsel.
- Vanwege de lengte van dit stuk, wordt in de brief alleen de kern van het stuk beschreven. De volledige uitwerking van de motie vindt u in bijlage 1 van de brief.

2. Reactie op toezegging bij mondelinge vraag over overstappen naar andere terugbetaalregels bij studeren onder twee stelsels

- Tijdens het Vragenuurtje op 24 januari j.l. zijn er aan u vragen gesteld over de situatie rondom (oud-)studenten die zowel onder het oude basisbeursstelsel als onder het leenstelsel hebben gestudeerd. Deze groep kan kiezen onder welke afbetalingsregeling ze vallen. Hoe een studieschuld meeweegt bij een hypotheekaanvraag is afhankelijk van de terugbetalingsregeling. De keuze voor de terugbetalingsregels wordt standaard pas aangeboden na een bedenktijd van 2 jaar, waarna de afbetaling van de studieschuld begint. Voor sommige oud-studenten komt dit te laat, omdat zij binnen die twee jaar bedenktijd een huis willen kopen.
- Naar aanleiding daarvan zijn er meerdere acties uitgevoerd om te voldoen aan de toezeggingen: DUO heeft meer gecommuniceerd over de standaardverklaring die hiervoor beschikbaar is. Daarnaast is er ambtelijk overleg geweest met het Verbond van Verzekeraars en de Nederlandse Vereniging van Banken. Zij hebben inmiddels aangegeven dat de verklaring werkbaar is voor de meeste hypotheekverstrekkers.
- Dit onderwerp is ook afgestemd met BZK en wordt mede namens de minister voor volkshuisvesting en ruimtelijke ordening naar de Kamer gestuurd.

3. Overzicht van reactie op verschillende moties en toezeggingen uit het wetgevingsoverleg herinvoering basisbeurs

Flexibilisering ov-contract:

- *Motie van de leden Van der Graaf en Peters over in beeld brengen onder welke voorwaarden studenten hun reisvoorziening tijdelijk stop kunnen zetten*
 - HO&S/SF heeft een eerste verkenning uitgevoerd met medewerking van de ov-bedrijven, RSR en DUO. Het flexibel inzetbaar maken van de reisvoorziening kent veel onzekerheden.
 - Er moeten forse aanpassingen worden gemaakt in wet- en regelgeving (WSF 2000, RSF 2000) en diverse processen en systemen van de uitvoeringsorganisaties DUO en RSR. De exacte consequenties hangen af van de vormgeving van het flexibel inzetbaar reisrecht.
 - De overeenkomst tussen de Staat en het ov moet worden gewijzigd. Het is op dit moment onduidelijk welke consequenties dit zal hebben voor de (basis)contractvergoeding die OCW aan het ov betaalt.
 - De financiële gevolgen van het flexibel gebruik van de reisvoorziening is afhankelijk van gedragseffecten. De exacte financiële gevolgen van deze wisselwerking op de contractvergoeding zijn op dit moment niet bekend.
 - Het flexibel gebruik maakt het stelsel ingewikkelder: de student moet zelf inschatten wanneer deze het reisrecht aan- of uitzet, zodat ze een of meerdere maanden reisrecht kunnen opsparen.
 - Vanwege de mogelijk forse consequenties en onzekerheid over de vraag in hoeverre hieraan behoefte is adviseren wij om in de brief te benoemen dat u deze wijziging nu niet opportuun acht.

Internationale studiefinanciering:

- *Motie van de leden Peters en El Yassini over het bij de aanvraag van de aanvullende beurs rekening houden met of ouders in het land waar ze een inkomen verdienen tot de middeninkomens behoren*
 - U geeft aan dat het op basis van EU-recht niet is toegestaan om onderscheid te maken tussen NL-studenten en EU-studenten. Er kan daarom geen onderscheid worden gemaakt in de studiefinancieringsproducten, als de ouders van de student in het land waar ze inkomen verdienen tot de middeninkomens behoren.
 - Niet-EER studenten maken in beginsel geen aanspraak op studiefinanciering, tenzij ze beschikken over een verblijfsvergunning die daar wel recht op geeft of als er op basis van een verdrag recht op studiefinanciering is. Die studenten worden gelijkgesteld met Nederlandse studenten en er kan daarom op grond van de huidige wet (en Associatieovereenkomst) ook geen onderscheid worden gemaakt ten aanzien van de hoogte van de aanvullende beurs.
- *Motie van de leden El Yassini en Peters over het onderzoeken van cumulatie van studiefinanciering en het voorkomen daarvan;*
 - U benoemt dat cumulatie van studiefinanciering in Nederland volgens de WSF 2000 voor ho-studenten niet is toegestaan. Voor het mbo is in de wet geen bepaling opgenomen die cumulatie van studiefinanciering verbiedt. U spreekt het voornemen uit om de wet, conform het artikel bij hoger onderwijs, hierop aan te passen.
 - U licht toe dat studenten alleen bij het aanvragen van meeneembare studiefinanciering door DUO worden gevraagd naar buitenlandse studiefinanciering.
 - U zegt een uitvoeringstoets toe over het opnemen van de vraag over buitenlandse studiefinanciering bij de andere aanvraagroutes van DUO.
 - U meldt dat het gecompliceerd is om op cumulatieve studiefinanciering te controleren, onder andere omdat veel andere lidstaten geen juridische grondslag hebben om de benodigde gegevens te verstrekken.
 - U spreekt de verwachting uit dit najaar gesprekken te gaan voeren binnen Europa over cumulatieve studiefinanciering en het uitwisselen van gegevens.
- *Toezegging aan het lid El Yassini over de mogelijkheden voor een Belgische student die in België woont en studeert, maar in Nederland werkt, om Nederlandse studiefinanciering te ontvangen.*
 - In deze brief wordt aangegeven dat op het moment dat de student gezien wordt als migrerend werknemer, deze ook (meeneembare) studiefinanciering kan ontvangen.
 - In de Kamervragen van het lid Omtzigt c.s. werd ook gevraagd naar de rechten van enkele internationale voorbeeldstudenten, die waren beschreven in het artikel dat aanleiding was voor de Kamervragen. Deze voorbeelden zijn opgenomen in de brief, waarbij is aangegeven waarop de studenten recht zouden hebben.

Communicatie richting student:

- *Motie van het lid De Hoop c.s. over aanvullende maatregelen om studenten proactief te benaderen voor de aanvraag van de aanvullende beurs;*

- U beschrijft de acties die DUO onderneemt op het gebied van de aanvraag en voorlichting, en geeft aan dat u voor dat u verder verkent hoe de voorlichting verbeterd kan worden.
- *Motie van het lid Van der Plas over overgaan op actieve vormen van generieke communicatie richting studenten over hun rechten rondom de basisbeurs;*
 - U beschrijft hoe DUO communiceert, waarin u onder andere ingaat op de proactieve mailing naar (oud)-studenten en de landelijke campagne is gestart na besluitvorming in de EK.
- *Toezegging aan de leden Westerveld en Van Baarle om het buiten beschouwing laten van een ouder bij berekening van de aanvullende beurs beter onder de aandacht te brengen bij studenten.*
 - U geeft aan dat DUO via diverse kanalen meer gaat inzetten op voorlichting over dit onderwerp aan studenten.
 - Bij een ernstig, structureel conflict moet een student een verklaring van weigerachtige ouder aanvragen. Dit kan tot pijnlijke situaties leiden. U zegt toe te verkennen of er een andere invulling aan deze verklaring kan worden gegeven.

Overig:

- *Motie van de leden Pouw-Verweij en Peters over in beeld brengen hoe een toenemende daling van de afbouw van de aanvullende beurs vorm kan krijgen en wat de financiële consequenties daarvan zijn*
 - In deze brief worden twee varianten voor een parabolische afbouw van de aanvullende beurs inzichtelijk gemaakt. Eén variant waarbij er geen enkele student op achteruit gaat en een budget neutrale variant.
 - Bij een parabolische afbouw van de aanvullende beurs wordt het stelsel nog complexer en voor de studenten wordt het lastiger om de gevolgen van wijzigingen in het (ouderlijke) inkomen in te schatten. Deze wijziging heeft tevens grote uitvoeringsconsequenties voor DUO.
- *Toezegging aan het lid Van der Graaf over het vervallen van de bijverdiengrens in het mbo*
 - De bijverdiengrens in het mbo wordt per 1 januari 2024 afgeschaft, de controles over 2022-2023 worden niet meer opgestart. Het lid van der Graaf (CU) heeft aangegeven juridische zekerheid te willen bieden aan studenten over de jaren 2022 en 2023, aangezien de afschaffing pas formeel in 2024 plaatsvindt.
 - In deze brief licht u toe dat u kiest voor januari 2024 omdat controles over het jaar 2019 (toen de bijverdiengrens nog we gold) anders geen juridische grondslag zouden hebben. Dat komt omdat de doorlooptijd van de controles een lange doorlooptijd (2-3 jaar) hebben.
- *Toezegging aan het lid Westerveld om de situatie te onderzoeken waarbij een student zich niet mag inschrijven op het adres van de verhuurder*
 - U geeft aan dat er geen werkbaar alternatief is waarbij de student zich niet in het BRP inschrijft en de kamer wel huurt met behoud van recht op een uitwonende beurs.
 - Verhuurders zijn verplicht om de vergunning op orde te hebben. Studenten kunnen bij de gemeente een melding doen van ongewenst verhuurgedrag. U zegt toe om dit meldpunt bij studenten onder de aandacht te brengen.

- *Toezegging dat de Kamer voor de zomer de uitkomsten van het gesprek tussen het Nibud en de minister ontvangt over het opnemen van de koopkrachtontwikkelingen van studenten in officiële koopkrachtberekeningen.*
 - Voor de herinvoering van de basisbeurs was het vanwege methodologische redenen niet goed mogelijk om studenten mee te nemen in de koopkrachtberekeningen. Er zijn grote onderlinge verschillen tussen studenten en ze hebben vaak geen vast inkomen en kunnen hun inkomen ook snel aanpassen door het bedrag aan studiefinanciering te verhogen of verlagen. Door de herinvoering van de basisbeurs ontvangt iedere student een vaste inkomenscomponent, wat het gemakkelijker maakt om een koopkrachtplaatje te maken. Er moeten dan nog wel verschillende aannames worden gedaan om te komen tot een koopkrachtplaatje.
 - U geeft aan dat u na de zomer de Kamer nader zal informeren over de manier waarop u verder uitvoering geeft aan de toezegging.

4. Reactie op toezegging in debat over de indexeringsbepalingen in de Les- en cursusgeldwet over restitutie lesgeld

- U heeft aan Kamerlid De Hoop toegezegd terug te komen op zijn vraag over hoeveel studenten niet extra kunnen lenen om de € 59 extra lesgeld te kunnen dekken.
- U geeft daarbij aan dat er inderdaad een heel kleine groep studenten is voor wie de € 59 niet te dekken valt uit studiefinanciering (aanvullende beurs, basisbeurs, noch lening). Het gaat dan om studenten die meer dan 3 jaar vertraging hebben opgelopen en daarom geen recht meer hebben op studiefinanciering (in de vorm van een lening), of om studenten die überhaupt geen recht hebben op studiefinanciering, bijvoorbeeld omdat ze ouder zijn dan 30 jaar.